

**Hivatalos bíráló Molnár Gyöngyvér „Technológiaalapú tesztelés az
oktatásban: a problémamegoldó képesség fejlődésének értékelése” című
akadémiai doktori értekezéséről**

Molnár Gyöngyvér akadémiai doktori értekezése alapos áttekintést kínál a pedagógia tudomány egyik fontos kérdésköréről, a méréselméletről, különös tekintettel arra, hogy e szakterület jelenleg egy technológia-alapú átalakuláson megy keresztül. Teljes mértékben egyetértek a szerzővel abban, hogy a hagyományos tesztelési technikákról a számítógép-alapú tesztelésre történő átállás egyaránt jelent lehetőségeket és potenciális problémákat, és nagyra értékeltem a disszertáció kritikus, probléma-centrikus megközelítésmódját e tekintetben. Úgy érzem, hogy a jelen munka egyik legnagyobb érdeme az, hogy tárgyilagosan rávilágít arra, hogy a digitális technológiák iskolai integrációja egyfajta „kétélű kardnak” tekinthető, mely megfelelő alkalmazás esetén csökkentheti az iskolák közötti különbségeket, és így segítheti egyes elmaradottabb iskolák felzárkózását, de ha a folyamat nincsen kellőképpen koordinálva, akkor az integráció tovább szélesítheti az iskolák között fennálló differenciákat, vagyis – a szerző szavaival élve – a „digitális szakadékot”.

Az értekezés struktúrája jól szolgálja a szerző az irányú szándékát, hogy a technológiai dimenziót pedagógiai szemszögből elemezze. Az első fejezetben kiemelten vizsgálja a kommunikációs technológiák tanulásra és tanításra gyakorolt hatását, és a méréselmélet modernizálásának oktatási szükségességéről szóló összegezést jól támasztja alá az ezt követő áttekintés az információs technológiák oktatási integrációjának lehetséges útjairól és a pedagógiai mérés-értékelés technikáinak fejlődési tendenciáiról. A harmadik fejezetben a szerző a számítógép-alapú tesztelés alkalmazhatóságát elemzi abból a szempontból, hogy a technológia milyen tanulói korosztályokra terjeszthető ki; a kulcskérdés ebben a tekintetben az, hogy az új mérési eljárásoknak megfelelő-e a validitása kisiskolás korban, amikor a tanulók még nem feltétlenül rendelkeznek kellő technológiai készségekkel. A disszertáció utolsó két fejezete a számítógép-alapú tesztelésben rejlő lehetőségeknek egy konkrét területét vizsgálja a problémamegoldó képesség mérési lehetőségeinek bemutatásán keresztül.

A technológia-alapú tesztelés potenciális előnyeinek és hátrányainak elméleti tárgyalását jól egészíti ki a disszertáció második felében 14 empirikus kutatási projekt eredményeinek az elemzése. Több mint 30.000 diáktól egy évtizeden át gyűjtött adatokra támaszkodva a szerző fontos észrevételeket tesz az általánosan tapasztalható átlagos képességszint-csökkenésről, valamint a különböző háttérváltozók átrendeződéséről. Különösen érdekesnek találtam azt a megfigyelést, hogy a szülők iskolai végzettségének a prediktív hatása az elmúlt évtizedben visszaesett, és – ahogy a szerző kimutatja – a szülők átlagos iskolai végzettségének növekedése a problémamegoldó gondolkodás képesség területén nem vont maga után a diákok átlagos képességszintjének a növekedését. Az értekezésben kiemelt jelentőséggel bíró problémamegoldó képesség fejlődésének az elemzése szintén fontos és eredeti eredményeket tartalmaz, különösen az induktív gondolkozáshoz valamint a tanulói intelligenciához való viszonyát tekintve. Az elemzések meggyőzően igazolják, hogy a diákok induktív gondolkodásának fejlettségi szintje számottevő prediktív erővel bír problémamegoldó gondolkodásuk fejlettségi szintjére.

Örültem annak, hogy a tanulók fejlődését befolyásoló és előrejelző tényezők feltérképezése mellett a szerző a modern méréstechnológiai újítások módszertani kérdéseire is figyelmet fordított. Fontos eredmény, hogy empirikus adatokkal igazolta, hogy az un. „harmadik generációs dinamikus problémamegoldó képesség tesztek” magyarországi alkalmazásukkor megfelelő belső konzisztenciájú megbízhatóságot mutattak, és az értekezés egyik legérdekesebb szekciója egy új típusú mérési módszert, a logfájlelemzést és a logadatok értelmezését tárgyalja. A digitális adatfelvételi módszerek és a korszerű elemzési eljárások ezen érdekes ötvözte a jövőbeli fejlesztések egyik gyümölcsöző irányát nyújthatja. Mindezek a vizsgálatok alátámasztják a szerző konklúzióját, miszerint a számítógép-alapú tesztelés olyan új lehetőségeket teremtett a mérés-értékelés terén, amire hagyományos technikákkal egyszerűen nem volt mód, és e tekintetben különösen fontos annak a kimutatása, hogy az új lehetőségek nemcsak objektívabb mérést tesznek lehetővé, hanem mindezt a diákok számára a korábbiaknál motiválóbb formában végzik.

Összegzésül, Molnár Gyöngyvér akadémiai doktori értekezése tudományos alapossággal vizsgálja a digitális méréselmélet legújabb fejleményeit és azok alkalmazhatóságát a pedagógiai pszichológia kognitív területein. E fontos szakterület elméleti áttekintését részletes empirikus kutatások egészítik ki, és ezáltal az olvasó gazdag de egyben kiegyensúlyozott képet nyerhet e sokrétű témakörrel. A disszertáció fontos gyakorlati

kérdéseket is felvet az iskolai sikerességet illetően, ugyanis a szerző adatai azt mutatják, hogy a diákok problémamegoldó képessége nem korrelál tanulmányi átlagukkal, ami megkérdőjelezi a jelenlegi iskolarendszer hatékonyságát. Végezetül, a felvázolt jövőbeli fejlődési lehetőségek közül számomra az egyénre szabott, tanulást elősegítő diagnosztikai tesztelés tűnik a legígéretesebbnek, mivel ezzel megvalósulna a technológiai és elméleti fejlesztések igazi gyakorlati integrációja.

A fenti értékelés alapján kijelentem, hogy Molnár Gyöngyvér disszertációját eredeti és magas szintű munkának tartom, és megítélésem szerint az értekezés egyértelműen megfelel az akadémiai doktori fokozat követelményeinek.

Nottingham, 2017. március 1.

.....
Dörnyei Zoltán

Professzor, University of Nottingham, az MTA doktora